

"การท่องเที่ยวไทยฟื้นตัวอย่างไรในเชิงพื้นที่"

คอลัมน์แจ้งสี่เบี้ย

นสพ. กรุงเทพธุรกิจ

No.9/2023-13 Jun 2023

Picture credit: www.shutterstock.com

วรัญญา มหาวานากุล และนภสร ประสงค์ศักดิ์/ 13 Jun 2023

ภาคการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในเครื่องยนต์สำคัญของเศรษฐกิจไทยที่ในช่วงก่อนเกิดโควิดเคยสร้างรายได้สูงถึง 3 ล้านล้านบาท หรือประมาณ 18% ของ GDP แบ่งเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ 2 ใน 3 และนักท่องเที่ยวไทย 1 ใน 3 รวมถึงสร้างการจ้างงานกว่า 7 ล้านคน หรือ 20% ของการจ้างงานทั้งหมดในปี 2562 การฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวจึงเป็นแรงขับเคลื่อนให้กับเศรษฐกิจไทยในระยะต่อไป อย่างไรก็ตาม ภายใต้งานวิจัยนี้ผู้อ่านอาจยังมีข้อสงสัยว่า การฟื้นตัวในปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างกระจายตัวและทั่วถึงหรือไม่ในเชิงพื้นที่ บทความนี้จะชวนผู้อ่านมาเจาะลึกถึงประเด็นดังกล่าว

จำนวนนักท่องเที่ยวฟื้นตัวดีแล้ว แต่รายได้ฟื้นตัวอย่างไร

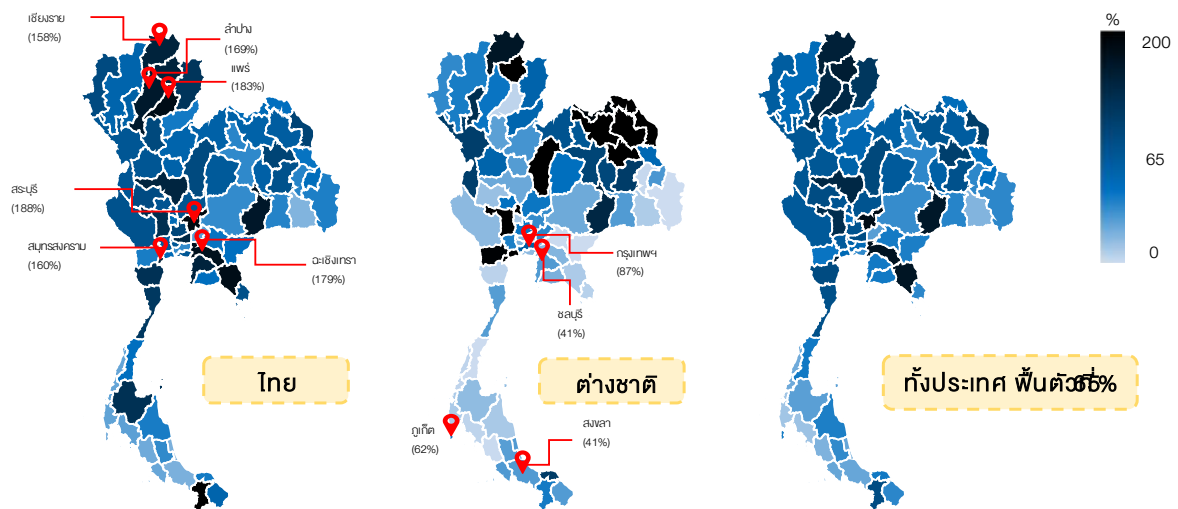
ในภาพรวมจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในไตรมาสที่ 1 ของปี 2566 จำนวนนักท่องเที่ยวกลับมาใกล้เคียงกับช่วงก่อนโควิดแล้ว อย่างไรก็ตาม หากจะมองถึงการกระจายของผลดีไปยังระดับพื้นที่ การพิจารณาจากมิติด้านรายได้อาจให้มุมมองที่ครบถ้วนกว่า โดยบทความนี้จะใช้รายได้ภาคการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนเป็นเครื่องชี้วัด ซึ่งสะท้อนเม็ดเงินจากการใช้จ่ายของทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและชาวไทย ทั้งที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืน แต่เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น บทความนี้จะใช้คำว่า “นักท่องเที่ยว” แทน “ผู้เยี่ยมเยือน”

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์เครื่องชี้ดังกล่าว พบว่า**ระดับการฟื้นตัวของรายได้ยังต่ำกว่าจำนวนนักท่องเที่ยว โดยรายได้ฟื้นตัวเพียง 65% ของระดับก่อนโควิด** สะท้อนจากราคาห้องพักที่ถูกลงจากอุปสงค์ที่ลดลงไปมากในช่วงที่โควิดระบาดหนัก และยังไม่กลับสู่ระดับปกติ นอกจากนี้ ยังเกิดจากโครงสร้างนักท่องเที่ยวต่างชาติรายสัญชาติที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสัดส่วนนักท่องเที่ยว ASEAN ที่มากขึ้น และพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ประหยัดมากขึ้น ซึ่งจะเล้าถึงรายละเอียดในลำดับต่อไป

การท่องเที่ยวไทยฟื้นตัวอย่างไรในเชิงพื้นที่

หากพิจารณาเชิงพื้นที่ การฟื้นตัวของรายได้ภาคการท่องเที่ยวแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ (Uneven Recovery) โดยพื้นที่ที่ปกติพึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ อย่างเช่น ภาคใต้ และภาคตะวันออก พื้นที่ช้ากว่าพื้นที่ที่พึ่งพานักท่องเที่ยวไทยเป็นหลัก เช่น ภาคตะวันตก กลาง และเหนือ (ภาพประกอบ) ซึ่งเป็นผลมาจากการควบคุมการเดินทางระหว่างประเทศของหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงไทยที่เพิ่งยกเลิกมาตรการในช่วงครึ่งหลังของปี 2565 หลังการระบาดคลี่คลายลง ขณะที่มาตรการควบคุมโรคระบาดในประเทศเริ่มผ่อนคลายเร็วกว่า ทั้งนี้ หากวิเคราะห์เจาะลึกแยกเป็นกลุ่มจังหวัดที่พึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติก็จะพบเรื่องราวของการฟื้นตัวที่น่าสนใจแตกต่างกัน

การฟื้นตัวของรายได้ผู้เยี่ยมเยือนรายจังหวัดในไตรมาสที่ 1 ปี 2566*

หมายเหตุ: (*) คำนวณจากร้อยละ(%) = รายได้จากผู้เยี่ยมเยือนรวม ณ ไตรมาสที่ 1 ปี 2566 / รายได้จากผู้เยี่ยมเยือนรวม ณ ไตรมาสที่ 1 ปี 2562 และ รายได้ของภาคตะวันออกเพียงหมื่นที่ฟื้นตัวเร็ว คาดว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นสำคัญ ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และคำนวณโดยผู้เขียน

การฟื้นตัวของรายได้ภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดที่พึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติยังมีความแตกต่างกัน ขึ้นกับการฟื้นตัวของนักท่องเที่ยวแต่ละสัญชาติ โดยมีเพียงไม่กี่จังหวัดที่รายได้ฟื้นตัวเร็ว อย่างเช่น ภูเก็ต และกรุงเทพฯ โดยเฉพาะภูเก็ตที่ฟื้นตัวเร็วเพราะได้รับผลดีจาก “โครงการ Sandbox” ที่เริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังของปี 2564 โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็นกว่า 2 แสนคน จากราว 5 พันคน ในครึ่งปีแรก และปัจจุบันยังฟื้นตัวต่อเนื่อง เพราะเป็นจังหวัดซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวยุโรป จึงได้รับผลดีจากการเปิดประเทศของยุโรปที่เร็ว และพฤติกรรมของชาวยุโรปที่กังวลต่อการระบาดของโควิดน้อยกว่านักท่องเที่ยวสัญชาติอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม ยังมีจังหวัดท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังฟื้นตัวปานกลาง อย่างเช่น ชลบุรี เพราะพึ่งพานักท่องเที่ยวจากจีน รัสเซีย และเอเชีย ซึ่งเปิดประเทศค่อนข้างช้า และนักท่องเที่ยวยังกังวลต่อการเดินทางระหว่างประเทศ รวมถึงกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ สงขลา ยะลา และนราธิวาส ที่แม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาตินำโดยชาวมลายูจะฟื้นตัวเร็วตั้งแต่เริ่มเปิดด่านชายแดนเป็นวงกว้างในเดือนพฤษภาคม ปี 2565 แต่จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวมลายูที่เดินทางข้ามชายแดนทางบกในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นมาจาก 65% ในอดีต เป็น 75% ในปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มนี้มักจะอยู่พำนักระยะสั้นและมีการใช้จ่ายไม่สูง จึงทำให้การฟื้นตัวในมิติของรายได้จากการท่องเที่ยวยังอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนจังหวัดที่พึ่งพานักท่องเที่ยวไทยเป็นหลัก รายได้ “ไทยเที่ยวไทย” ในหลายจังหวัดฟื้นตัวค่อนข้างเร็ว และสูงกว่าระดับก่อนโควิด และกระจายตัวทั้งในกลุ่มจังหวัดใกล้กรุงเทพฯ และจังหวัดเมืองรองในภาคเหนือ โดยจังหวัดใกล้กรุงเทพฯ อาทิ สระบุรี ฉะเชิงเทรา และสมุทรสงคราม มีรายได้ไทยเที่ยวไทยฟื้นตัวเร็วจากกระแสความนิยมเที่ยวระยะใกล้ ที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับได้

และตอบโจทย์การท่องเที่ยวแบบประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ทำให้เห็นจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนี้เพิ่มขึ้นราว 2 เท่าเมื่อเทียบกับช่วงก่อนโควิด แม้ว่าการใช้จ่ายต่อหัวยังคงต่ำกว่าก่อนโควิด (ลดลงประมาณ 32% จาก 4,645 บาทต่อคนต่อทริป) ส่วนกลุ่มจังหวัดเมืองรองในภาคเหนือ เช่น แพร่ ลำปาง และเชียงราย มีรายได้ไทยเที่ยวไทยฟื้นตัวเร็วจากกระแสการท่องเที่ยวเมืองรอง ซึ่งตอบโจทย์การหลีกเลี่ยงความหนาแน่นของผู้คนในช่วงที่มีการระบาด นอกจากนี้ จังหวัดดังกล่าวยังคงเสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติไว้ได้อย่างดีอีกด้วย

การฟื้นตัวของ “ไทยเที่ยวไทย” กระจายสู่เมืองรอง และส่งผลดีต่อการจ้างงานในพื้นที่

ผลดีจากกระแสการท่องเที่ยวในเมืองรองของคนไทย ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวรวมในเมืองรองฟื้นตัวราว 85% เทียบกับระดับก่อนโควิด และเร็วกว่าเมืองหลักที่ฟื้นตัวราว 62% ของระดับก่อนโควิด อีกทั้งยังส่งผลให้รายได้ภาคการท่องเที่ยวในภาพรวมกระจายไปเมืองรองมากขึ้นกว่าในอดีต ขณะที่รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติจะยังค่อนข้างระงุดตัวในเมืองหลัก

การกระจายตัวของรายได้ท่องเที่ยวส่งผลบวกไปยังภาคแรงงานด้วยเช่นกัน สะท้อนจากรายได้ของลูกจ้างในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ฟื้นตัว โดยเฉพาะรายได้ของลูกจ้างในเมืองรองซึ่งอยู่ในระดับใกล้เคียงกับช่วงก่อนโควิดแล้ว ยิ่งไปกว่านั้นในบางพื้นที่ที่ขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะในภาคกลางและภาคใต้ จากการสอบถามผู้ประกอบการโรงแรมพบว่า ลูกจ้างยังได้รับค่า Service Charge ที่ค่อนข้างสูงอีกด้วย ทั้งนี้ คาดว่าการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวจะส่งผลดีไปยังรายได้ของกลุ่มอาชีพอิสระในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจะส่งผลดีต่อเนื่องไปยังเศรษฐกิจระดับพื้นที่ด้วย

โดยสรุป แม้ว่าในปัจจุบัน รายได้ภาคการท่องเที่ยวจะยังฟื้นตัวต่ำกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจากผลของค่าใช้จ่ายต่อหัวที่ลดลง และการฟื้นตัวของรายได้ก็มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ **แต่ในมิติของการกระจายตัว เห็นทิศทางที่ทั่วถึงมากขึ้นโดยเฉพาะในเมืองรอง แต่คำถามที่น่าสนใจ คือ เมื่อผ่านพ้นระยะฟื้นตัวของภาคท่องเที่ยวแล้ว เราจะทำอย่างไรให้ทรนถของการท่องเที่ยวเมืองรองที่มากขึ้นนี้ให้ดำเนินต่อไป เพื่อกระจายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่ประชาชนระดับท้องถิ่นมากขึ้น รวมถึงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายมากขึ้น หรือเดินทางท่องเที่ยวในไทยให้นานขึ้น เพื่อยกระดับรายได้จากภาคการท่องเที่ยวในอนาคต และเป็นแรงส่งให้เครื่องยนต์ที่สำคัญนี้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจต่อไปได้อย่างยั่งยืน**

Sources:

[1] ข้อมูลรายได้ผู้เยี่ยมเยือน จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และราคาห้องพัก จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

[2] ข้อมูลการจ้างงาน และรายได้ลูกจ้าง จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

Disclaimer: ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และการกล่าว คัด หรืออ้างอิงข้อมูลบางส่วนตามสมควรในบทความนี้ จะต้องกระทำโดยถูกต้อง และอ้างอิงถึงผู้เขียนโดยชัดแจ้ง

Authors

วรัญญา มหาวนากุล WarunyaM@bot.or.th

เศรษฐกร ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย
นักเศรษฐศาสตร์ผู้ติดตามและวิเคราะห์ภาคการท่องเที่ยว ดุลบัญชีเดินสะพัด และเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ

นภสร ประสงค์ศักดิ์ NapasornP@bot.or.th

เศรษฐกร ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย
นักเศรษฐศาสตร์ผู้ติดตามและวิเคราะห์ภาคบริการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว ผู้ที่นอกจากจะดูแลเครื่องชี้เศรษฐกิจแล้วยังหลงใหลการไปสัมผัสประสบการณ์จริงอีกด้วย เช่น การไปเที่ยวทะเล และดูคอนเสิร์ต

Theme: การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่

Tags การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่, การท่องเที่ยว, นักท่องเที่ยว, โรงแรม, ภาคบริการ, การฟื้นตัว, ยุคหลังโควิด-19, การจ้างงาน, เมืองรอง, ธนาคารแห่งประเทศไทย, แอ่งสี่บี, คอลัมน์บี, นภสร ประสงค์ศักดิ์, Napasorn Prasongsak, วรัญญา มหาวนากุล, Warunya Mahavanakul

คอลัมน์แอ่งสี่บี เป็นช่องทางสื่อสารมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ในสายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยในประเด็นเศรษฐกิจ Hot issues รวมถึงให้ความรู้ทางเศรษฐกิจการเงิน และนโยบายและผลกระทบแก่สาธารณชน

Advisory Editors:

ดร.ลักกะภพ พันธยานุกุล ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

ดร.สุริช แคนบุญ ฝ่ายนโยบายการเงิน สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

Economics and Production Editor:

ดร.เสาวณี จันทะพงษ์ ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

Media Queries:

งานสื่อมวลชน ฝ่ายกลยุทธ์สื่อสารและความสัมพันธ์องค์กร ธนาคารแห่งประเทศไทย

MassMediaCCD@bot.or.th